

внутрішніх справ України від 31.08.2013 № 845 - [Електронний ресурс].
- Режим доступу: www.rada.gov.ua.

4. Про затвердження Положення про порядок застосування електронних засобів контролю: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.08.2012 № 696 - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.rada.gov.ua.

5. Тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://ukrlit.org/slovnnyk/>

6. Кримінальний процес: підручник / Грошевий Ю.М., Тацій В.Я., Туманянц А.Р., та ін. За редакцією Тація В.Я. - Харків: Право, 2013, - 824с.

7. Дідюк І.Л. Поняття домашнього арешту / І.Л. Дідюк // Вісник ХНУВС. - 2013. - № 3 (62). - С. 59-65.

8. Кримінальний процес: підручник / За заг. ред. В. В. Коваленка, Л. Д. Удаलोвої, Д. П. Письменного. - К. : Центр учбової літератури, 2013. - 544 с.

9. Уголовный процесс: Учебник для студентов ВУЗов, обучающихся по специальности Юриспруденция // Под ред. В.П. Божьева. - М., 2002. - С. 235.

10. Трунова Л.К. Домашний арест как мера пресечения//Российская юстиция. - 2002. - №11. - С. 49.

11. Светочев В.А. Домашний арест как мера пресечения в уголовном процессе Российской Федерации: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / В.А. Светочев. - Калининград, 2009. - 213 с.

12. Овчинников Ю.Г. Домашний арест как мера пресечения в уголовном процессе: дис. . канд. юрид. наук : 12.0. 09 / Ю.Г Овчинников. - Омск, 2006. - 209 с.

Парій М.О., аспірант кафедри
досудового розслідування Національної
академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ПОРУШЕННЯ ЗАКОНІВ І ЗВИЧАЇВ ВІЙНИ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Положення міжнародного гуманітарного права імплементовані у нормах Кримінального кодексу України (КК): ст.ст. 432-435 розділу ХІХ Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини) та

ст.ст. 436-442, 445, 447 розділу XX Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Окремими з них передбачена відповідальність за подібні або ж тотожні діяння, що на практиці породжує труднощі з кваліфікацією відповідних злочинів. Так, ст. 433 КК передбачена відповідальність за насильство над мирним населенням у районі воєнних дій, ст. 434 КК - за погане поводження з військовополоненими, а ст. 438 КК - за порушення законів та звичаїв війни, диспозицією якої серед переліку альтернативних діянь закріплені, зокрема, жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням та інші порушення законів та звичаїв війни.

Дана проблематика стала предметом наукового дослідження таких вчених, як В. М. Киричко, В. М. Лисик, В. О. Миронова, В. М. Репецький, М. І. Хавронюк та ін.

В. О. Миронова пропонує розмежувати кваліфікацію цих злочинів за суб'єктом і характером збройного конфлікту: за ст.ст. 433 та 434 КК пропонує кваліфікувати відповідні діяння, що вчинені спеціальним суб'єктом (військовослужбовцем) та в умовах збройного конфлікту міжнародного характеру, а за ст. 438 КК - в усіх інших випадках.

Схожої думки дотримується і В. М. Киричко, який, коментуючи ст. 438 КК, зазначає, що в ній йдеться про міжнародно-правові закони та звичаї війни, які застосовуються у випадках війни та збройних конфліктів міжнародного характеру.

Проте, враховуючи реалії сьогодення, на практиці виникає ситуація, коли закони і звичаї війни можуть бути порушені особами, які не є військовослужбовцями в умовах міжнародного збройного конфлікту. За таких обставин, вказані діяння не можуть бути кваліфіковані за жодною із вказаних норм. Саме тому зазначені вище позиції науковців потребують критичного переосмислення.

Дійсно, не має сумнівів стосовно того, що особливістю складів злочинів, передбачених ст. ст. 433 та 434 (розділ XIX КК), на відміну від складу злочину, передбаченого ст. 438 КК, є спеціальний суб'єкт - військовослужбовець. Однак, заперечення викликає точка зору В. М. Киричка та В. О. Миронової, що за ст. 438 КК мають кваліфікуватися лише ті злочини, що вчиненні під час збройного конфлікту лише міжнародного характеру.

У ст. 438 КК не міститься вказівка на характер конфлікту. До того ж диспозиція даної статті є бланкетною і відсилає для встановлення її змісту до норм міжнародного гуманітарного права. Це підтверджується й закріпленням такого альтернативного діяння, як інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Серед таких договорів є норми, що стосуються суто збройних конфліктів неміжнародного характеру, зокрема, ст. 3, загальна для усіх Женевських конвенцій 1949 р. та Додатковий протокол II до Женевських конвенцій 1949 р.

В той же час ст. 434 КК передбачає відповідальність за погане поводження з військовополоненими. При цьому, зміст терміну військовополонений розкривається у ст. 4 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими, згідно з якою особа може набути статусу військовополоненого лише у випадку збройного конфлікту міжнародного характеру. Тому не можна погодитися з думкою В. О. Миронової, що за ст. 434 КК слід кваліфікувати діяння, вчинені в умовах збройного конфлікту неміжнародного характеру.

Таким чином, висновок деяких вітчизняних науковців про те, що за ст. 438 КК можуть кваліфікуватися лише ті злочини, що вчинені під час збройного конфлікту міжнародного характеру, безпідставно звужує сферу застосування цієї норми та породжує практичні проблеми, коли порушення законів і звичаїв війни, вчинене особою, що не є військовослужбовцем в умовах збройного конфлікту неміжнародного характеру, не може знайти відповідної кваліфікації.

Окрім того, суттєвою особливістю норм Кримінального кодексу, що передбачають відповідальність за порушення законів і звичаїв війни, є наявність бланкетних диспозицій, які, для встановлення їх повного змісту, відсилають до джерел міжнародного гуманітарного права. Тому, кваліфікуючи відповідні діяння, необхідно дослідити низку ратифікованих Україною міжнародно-правових договорів, звертаючи на увагу на термінологію, що в них використовується.